

Стаття надійшла до редакції 06.08.2020

Перевірено на плагіат 15.08.2020 р.

унікальність – 95.36%

<https://doi.org/10.17721/StudLing2020.17.50-60>

УДК 81'373.74-115

СЕМАНТИЧНІ ТА АКсіОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ФРАЗЕОЛОГІЧНОЇ МІКРОСИСТЕМИ «МОВЛЕННЯ» (на матеріалі новогрецької, англійської та української мов)

Юлія Валентинівна Жарікова, y.zharikova@mdu.in.ua

канд. філол. наук, доц.

Маріупольський державний університет

Стаття присвячена зіставному структурно-семантичному вивченню фразеологічної мікросистеми «Мовлення» на матеріалі віддаленоспоріднених новогрецької, української та англійської мов. Розгляд мікросистем у фразеології є актуальним не тільки у межах когнітивних підходів до вивчення фразеологічного значення (особливо якщо це стосується фразеологічних одиниць малодосліджених мов в українській лінгвістиці, якою є новогрецька), а й із залученням традиційних підходів до дослідження семантики, сформованих у системно-структурній парадигмі наукво-лінгвістичного знання. У цьому контексті цікавими є зіставні розвідки із залученням української мови, а також англійської мови як мови глобального міжнародного спілкування. У статті проаналізовано фразеологічну мікросистему «Мовлення» та виділено фразеосемантичні групи, які входять до її складу. Крім того, проаналізовано аксіологічні особливості зазначеної групи фразеологізмів. Отже, на підставі встановлення диференційних ознак фразеологізми, що утворюють мікросистему «Мовлення», було поділено на такі фразеосемантичні групи: 1) з негативним оцінним значенням: «Критика, образа, намішка», «Неправда, наклеп, чутки», «Заперечення, відмова», «Балакучість», «Недоброзичливе побажання»; 2) з позитивним оцінним значенням: «Присмна бесіда, проста розмова», «Говорити щиро, відверто, казати правду», «Згода, розуміння»; 3) з нейтральним значенням: «Відсутність інтересу», «Інформованість».

Ключові слова: фразеологічна мікросистема «Мовлення», семантичні особливості, аксіологічні особливості, новогрецька, англійська та українська мови.

© Zharikova Yu. V. [Zharikova Ju. V.], y.zharikova@mdu.in.ua

Semantic and Axiological Peculiarities of the «Speech» Phraseological Microsystem (based on Modern Greek, English and Ukrainian) [Semantychni ta aksiologichni osoblyvosti frazeologichnoi' mikrosystemy «Movlennja» (na materialy novogrec'koi', anglijs'koi' ta ukrai'ns'koi' mov)]
(in Ukrainian)

**SEMANTIC AND AXIOLOGICAL PECULIARITIES OF THE «SPEECH»
PHRASEOLOGICAL MICROSYSTEM
(based on Modern Greek, English and Ukrainian)**

**Yuliya V. Zharikova, y.zharikova@mdu.in.ua
PhD, Mariupol State University**

Phraseology is the branch of linguistics that attracts a lively interest of the researchers, especially through the prism of the latest trends in language study. Despite the fact that the recent studies are mostly made in the terms of cognitive and cultural lingual studies, still the traditional research vectors formed within the structural-semantic paradigm of linguistic knowledge are relevant. In this context, a comparative research based on the material of the Modern Greek, Ukrainian, as well as English as language of international communication, is, undoubtedly, of high topicality.

The «Speech» phraseological microsystem is analyzed as well as the phraseosemantic groups are allocated as integral parts of it. In addition, the axiological peculiarities of this group of phraseology are analyzed. Thus, on the basis of differential features, the phraseological units, that form the «Speech» microsystem, are divided into the following phraseosemantic groups: 1) with a negative evaluation: «Criticism, offence, ridicule», «Criticism, insult, rumors», «Denial, refusal», «Chattiness», «Hostile wishes»; 2) with a positive evaluation: «Pleasant conversation, simple conversation», «To speak sincerely, openly, to tell the truth», «Consent, understanding»; 3) with a neutral meaning: «Lack of interest», «Awareness».

Key words: «Speech» phraseological microsystem, semantic peculiarities, axiological peculiarities, Modern Greek, English, Ukrainian languages.

**СЕМАНТИЧЕСКИЕ И АКЦИОЛОГИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ
ФРАЗЕОЛОГИЧЕСКОЙ МИКРОСИСТЕМЫ «РЕЧЬ»
(на материале новогреческого, английского и украинского языков)**

**Юлия Валентиновна Жарикова, y.zharikova@mdu.in.ua
канд. филол. наук, доц.
Мариупольский государственный университет**

Статья посвящена сопоставительному структурно-семантическому изучению фразеологической микросистемы «Речь» на материале неблизкородственных новогреческого, украинского и английского языков. Рассмотрение микросистем во

© Жарикова Ю. В. [Жарикова Ю. В.], y.zharikova@mdu.in.ua
Семантичні та аксіологічні особливості фразеологічної мікросистеми «Мовлення» (на матеріалі новогреческої, англійської та української мов) [Семантические и аксиологические особенности фразеологической микросистемы «Речь» (на материале новогреческого, английского и украинского языков)]
(Українською / На укр. яз.)

фразеології остається актуальним не тільки в рамках когнітивних підходів к изучению фразеологического значения (особенно если это касается фразеологических единиц малоисследованных в украинской лингвистике языков, каковым является новогреческий), но и с привлечением традиционных подходов, выработанных в рамках структурно-системной парадигмы в лингвистике. В этом контексте интересны сопоставительные исследования с привлечением украинского, а также глобального языка международного общения, английского.

В данной статье проанализирована фразеологическая микросистема «Речь» и выделены фразеосемантические группы, которые входят в ее состав. Кроме того, исследованы аксиологические особенности указанной группы фразеологизмов. Таким образом, на основании дифференциальных признаков фразеологизмы, образующие микросистему «Речь», делятся на следующие фразеосемантические группы: 1) с негативным оценочным значением: «Критика, обида, насмешка», «Ложь, клевета, слухи», «Возражения, отказ», «Болтливость», «Недоброжелательные пожелания»; 2) с положительным оценочным значением: «Приятная беседа, простой разговор», «Говорить искренне, откровенно, говорить правду», «Согласие, понимание»; 3) с нейтральным значением: «Отсутствие интереса», «Информированность».

***Ключевые слова:** фразеологическая микросистема «Речь», семантические особенности, аксиологические особенности, новогреческий, английский, украинский языки.*

Вступ. Останніми роками з'явилося багато розвідок з фразеології, присвячених вивченню різних мікросистем, завдяки чому стає можливим багатоаспектне вивчення фразеологічного рівня мови у цілому, а також створюються умови для укладання окремих ідеографічних словників, адже дослідження відбуваються на матеріалі різних мов. Однією з таких фразеологічних мікросистем є мікросистема «Мовлення».

Серед усіх когнітивних процесів людини мовленнєва діяльність поряд із розумовою діяльністю є тими процесами, що найповніше та найяскравіше представлені у фразеологічному фонді мов. Дослідженню цих мікросистем на матеріалі різних мов присвячені роботи Н. Ф. Клименко, М. Ф. Алефіренка, В. Д. Ужченка, В. М. Телія, А. А. Желілова та ін. Однак, зіставного дослідження цієї мікросистеми на матеріалі таких мов, як новогрецька, англійська та українська, досі немає. Саме це і зумовлює **актуальність досліджуваної теми.**

© Zharikova Yu. V. [Zharikova Ju. V.], y.zharikova@mdu.in.ua

Semantic and Axiological Peculiarities of the «Speech» Phraseological Microsystem (based on Modern Greek, English and Ukrainian) [Semantychni ta aksiologichni osoblyvosti frazeologichnoi' mikrosystemy «Movlennja» (na materialі novogrec'koi', anglijs'koi' ta ukrai'ns'koi' mov)]
(in Ukrainian)

Мета статті полягає у тому, щоб на основі комплексного аналізу новогрецьких, українських та англійських фразеологічних одиниць (далі – ФО) визначити основні фразеосемантичні групи у мікросистемі «Мовлення» вищезазначених мов, а також проаналізувати їх аксіологічні особливості.

Об'єктом дослідження є фразеологізми новогрецької, української та англійської мов на позначення мікросистеми «Мовлення».

Предмет дослідження – семантичні та аксіологічні особливості фразеологічної мікросистеми «Мовлення» в новогрецькій, українській та англійській мовах.

Наукова новизна полягає у тому, що вперше в українській лінгвістиці проаналізовано фразеологічну мікросистему «Мовлення» у зіставному аспекті на матеріалі віддаленоспоріднених новогрецької, української та англійської мов.

Дослідженню різних аспектів мовленнєвої діяльності приділяли увагу такі вчені, як Л. С. Виготський, О. Н. Леонтьєва, О. Р. Лурія, С. Л. Рубінштейн, М. І. Жинкін та ін. Розглядаючи різні аспекти процесу «мовлення», дослідники часто не приділяють належної уваги історичному, культурному досвіду людини і реаліям та менталітету народів, які зазвичай транслюють та закріплюють свій досвід, свої враження, емоції, почуття тощо у мові. Саме цьому фразеологічні одиниці, що належать до вищезазначеної мікросистеми, яка є однією із найважливіших складових картини світу будь-якого етносу, є досить численними і часто вживаними. Адже, як зазначає І. О. Голубовська, «антропологічний підхід до природи й сутності мови сприяв фокусуванню дослідницької уваги на мисленні, почуттях, самосвідомості, світосприйнятті суб'єкта мовлення, детермінованого певною культурою» [Голубовська 2017, с. 7].

Питання семантики фразеологізмів останнього часу привертають до себе все більшу увагу дослідників фразеології, адже саме через неї розкривається лінгвокультурологічний вимір фразеологічної одиниці. Поряд з проблемами загальної теорії фразеологічної семантики, вирішується і цілий ряд питань, пов'язаних з семантичними категоріями фразеологічних одиниць, в тому числі і проблема семантичної організації фразеологізмів [Арсентьєва 1989, с. 37].

За О. Ф. Арсентьєвою, градування та вимірювання семантичної складності фразеологізму – мало розроблена проблема. Як відомо, фразеологічні одиниці кожної з мов, що зіставляються, характеризуються неоднаковою складністю семантики. Лише частина ФО ідентифікується окремими лексемами, більша ж їх частина може бути визначена тільки за допомогою словосполучення,

© Жарікова Ю. В. [Жарикова Ю. В.], y.zharikova@mdu.in.ua

Семантичні та аксіологічні особливості фразеологічної мікросистеми «Мовлення» (на матеріалі новогрецької, англійської та української мов) [Семантические и аксиологические особенности фразеологической микросистемы «Речь» (на материале новогреческого, английского и украинского языков)]

(Українською / На укр. яз.)

розгорнутого опису. Кожна ФО характеризується специфічним набором одиниць змісту, мінімальних змістовних компонентів – семасіологічно інтегральних і диференційних. Якщо інтегральні семи є найбільш загальними і служать підставою для об'єднання ФО в певні фразеосемантичні групи і підгрупи, то диференційні семи є додатковими семантичними ознаками і відображають другорядні властивості і характеристики, які позначають явища [Арсентьєва 1989, с. 37].

Отже, визначимо основні фразеосемантичні групи у мікросистемі «Мовлення» новогрецької, української та англійської мов та наведемо їх аксіологічні особливості.

До групи з негативним оцінним компонентом фразеологічного значення належать фразеологізми зі значенням, що викликає осуд як констатацію соціально усталеної оцінки певних рис характеру людини.

Як у новогрецькій, так і в англійській та українській мовах вони складають найбільш численну групу: в новогрецькій із загальної кількості 150 – 82 ФО, тобто – 54,6 %, в англійській мові із 132 – це 74 ФО, 56 % та в українській мові із 200 – 121 ФО (60,5 %).

Розподіл ФО проводився на основі ідентифікації фразеологізмів окремими лексемами, словосполученнями або пояснювальними описами в словниках різних типів, а також на основі наявності загальних інтегральних сем в їх семантиці.

Найчисленнішу групу складають фразеологізми із загальним значенням «Критика, образа, насмішка»:

– у новогрецькій мові: *αλλάζω τον αδόξαστο, βάζω πόστα, βγαίνω στην αναφορά, δεν άφηκε άνθρωπο ακαθόβριστο, δεν τον άφησες πρόγONO αμνημόνευτο, η γλώσσα κόκκαλα δεν έχει και κόκκαλα τσακίζει, η γλώσσα σπαθί, η γλώσσα του στάζει φαρμάκι, μη αναπιάνω στο στόμα (στη γλώσσα), μια στο καρφί και μια στο πέταλο, μου 'στριψε τ'άντερα με τα λόγια του, να βγάλεις τον αγλεύουρα!, οι κακές γλώσσες, τα πικρά λογάκια βγάζουν τα ματάκια, ψάλλω τον άμπακα, ψέλνω τον αναβαλλόμεν, πιάνω στην αποχή;*

– в англійській мові: *come down on smb. like a cartload (thousand / ton) of bricks, beat about (around) the bush, give smb. a broadside, lower the boom, be close to the bone, blow (up) sky-high, cast aspersions on smb., dish the dirt on smb., drag smb. through the mud, get on smb's case, give smb. down the banks, give smb. hell for*

© Zharikova Yu. V. [Zharikova Ju. V.], y.zharikova@mdu.in.ua

Semantic and Axiological Peculiarities of the «Speech» Phraseological Microsystem (based on Modern Greek, English and Ukrainian) [Semantychni ta aksiologichni osoblyvosti frazeologichnoi' mikrosystemy «Movlennja» (na materialy novogrec'koi', anglijs'koi' ta ukrai'ns'koi' mov)]
(in Ukrainian)

smth., lay the blast on smb., make (turn) the air blue, pull smb's chain/ to pull smb's leg, read the riot act, take smth. in good part, come the acid, make a joke at smb's expense, point the finger at smb., sit in judgment on smb., turn up the heat on smb., under fire;

– в українській мові: брати (узяти, підняти, піднімати) на глузи (глум, сміх) (глузувати, кепкувати, висміювати), виблискувати дотепами, віддавати на посміх (на глум), закидати брудом (грязюкою), затаврувати ганьбою, зводити наклеп (пеню), злий язик, кинути (робити) докір, кривити душею, ляяти (говорити) за очі, лихий язик, обливати (обдавати) помями (брудом), пошити в дурні, перемивати кісточки, перетерти на зубах, потрапляти (попасти, попадатися) на язик (на язичок), пускати (підпускати) шпильку (шпильки), укидати гедзика, пришивати гаплик.

До фразеосемантичної групи з загальним значенням «Неправда, наклеп, чутки» належать такі ФО:

– в новогрецькій мові: *η αδέσποτη φήμη, η αδίκη δε συγχωρείται, το ψέμα έχει κοντά ποδάρια;*

– в англійській мові: *bat (fan / shoot) the breeze, hold a brief for smb., if the cap fits, be made out of whole cloth, swap lies, show one's true colours, make a clean breast of smth., swear blind;*

– в українській мові: живі перекази, та віри їм не їмеш, заливатися (співати) солов'єм (соловейком), казала Настя, як удасться, казки розказувати (казати), наговорити (намолоти) сім мішків (три мішки) гречаної вовни, надвоє баба ворожила, набалакати на вербі зруші (на осиці кислиці), понести на язиках, узяти на язиках.

До наступної фразеосемантичної групи «Заперечення, відмова» належать такі фразеологізми:

– в новогрецькій мові: *άλλου να τα πουλας, άλλου τα γάρμπα, έχω αναγούλες, οι άγριες κρανγές, μαζί μιλάμε και χώρα καταλαβαίνουμε;*

– в англійській мові: *a battle of words, a dusty answer, bouquets and brickbats, eat one's words, keep one's nose out of (someone's) business, kick around, kick up a fuss/storm, made much ado about smth., not to take no for an answer, be at cross purposes, to dig in one's heel, put one's foot down, to raise hell about smth., set one's face against smth., shoot down in flames, speak out of both sides of the mouth, tell smb. where to get off;*

© Жарікова Ю. В. [Жарикова Ю. В.], y.zharikova@mdu.in.ua

Семантичні та аксіологічні особливості фразеологічної мікросистеми «Мовлення» (на матеріалі новогрецької, англійської та української мов) [Семантические и аксиологические особенности фразеологической микросистемы «Речь» (на материале новогреческого, английского и украинского языков)]

(Українською / На укр. яз.)

– в українській мові: *здаватися на слово, зламати слово, зректися своїх слів, ламати (порушувати) слово.*

До фразеосемантичної групи зі значенням «балакучість», яка найбільш яскраво представлена в грецькій мові, належать:

– в новогрецькій мові: *ακλείδωτο στόμα, η ακράτεια γλώσσης, γάλα πολύ, λίγο τυρί, γλιστράει η γλώσσα μου, έχω ακονισμένη τη γλώσσα μου, έχω μακριά τη γλώσσα, έχω μια σπιθαμή γλώσσα, η αστέγνοτη γλώσσα, η γλώσσα (που κόβει) ψαλίδι, η γλώσσα ροδάφι, μου 'φάγε τ' αυτιά, πάει η γλώσσα μου ροδάφι (ή πολυβόλο), πολλά λόγια είναι φτωχεία, μιλάω με απογύρα, τι ζητάει / γυρεύει κάποιος, το απύλωτο στόμα, τρώω γλιστρίδα;*

– в англійській мові: *a war of words, argue round and round, be on one's hobby horse, shoot (sling / throw) the bull, chew the fat, put one's oar in, talk a blue streak, talk nineteen to the dozen, talk under water, be a lot of noise;*

– в українській мові: *довгий язик, плести язиком, правити теревені, чесати язик, розпускати язика, слабкий на язик.*

Наведемо приклади ФО фразеосемантичної групи «Недоброзичливе побажання». Ця невелика підгрупа має найбільшу експресивно-емоційну забарвленість, адже безпосередньо відображає ставлення людини:

– в новогрецькій мові: *δάγκωσε τη γλώσσα σου, δεν έχεις τη γλώσσα; μάζεψε (δέσ') τη γλώσσα σου!, να βγάλεις τον αγγέλουρα!, κάτσε στην αγκωνή σου, μη μ'αναπιάνεις στο στόμα (ή στη γλώσσα) σου, άσε με αλιμάριστο;*

– в англійській мові: *bite your tongue!, hold your tongue, close (mure up, shut) your mouth, shut your shop, shut up, keep mouth shut, have you lost your tongue?, has the cat got your tongue?;*

– в українській мові: *тіпун на язик, щоб тобі глотку заклало, бодай (хай, нехай) язики повсихають, бодай би (хай би, нехай би, щоб) язики повсихали, язики б повсихали, сіль тобі на язик, щоб (коли б) тобі язик (язика) покорчило, щоб (хай, нехай) тобі язик руба (колом і т. ін.) став, щоб тобі язик відсох (усох).*

Кількісні дані свідчать про значну схожість фразеологічних одиниць негативної оцінки в трьох мовах. Причому ФО, що виражають риси характеру, й одночасно, викликають громадський осуд, значно превалюють над іншими фразеологізмами.

У той же час при порівнянні кількості фразеологізмів, що належать до певних фразеосемантичних груп, виявляється нерівномірність. Так, наприклад,

підгрупа «Критика, образа, насмішка» переважає у 10 разів групу «Неправда, наклеп, чутки» у новогрецькій мові.

Подібна нерівномірність може бути пояснена різними засобами вираження особливостей побуту та менталітету, соціальних установок або психічним станом людини в різних ситуаціях.

Перейдемо до розгляду групи, до якої належать ФО з позитивним оцінним компонентом фразеологічного значення, тобто ФО зі значенням, що викликає схвалення як констатацію соціально усталеної оцінки мовлення людини.

Їх кількість значно менша. У новогрецькій мові їх налічується 35, що складає 23,4 % від загального числа фразеологізмів, в англійській 40 ФО (30,4 %) та в українській 40 (20 %).

Найбільш численну фразеосемантичну групу становлять ФО зі значенням «Приємна бесіда, проста розмова»:

– в новогрецькій мові: *άλμα επι κοντό, αμ'έπος αμ'έργον, η ρητορική ακροβασία, κατά τη γλώσσα κι ο νους, προσφέρω τον όβολό μου, η άπαιστη ομιλία, μιλάω με απογόρα, τι ζητάει / γυρεύει κάποιος, ψάλλω τους διθυράμβους,*

– в англійській мові: *be on one's hobby horse, shoot (sling / throw) the bull, chew the fat, get down to brass tacks/ come down to brass tacks, sing the praises of smth., join battle, keep the ball rolling, put one's oar in, put smth. on the table, put the accent on smth., say one's piece, speak (talk) like a book, speak (talk) without;*

– в українській мові: *вустами говорити, говорити (казати, мовити) до діла (діло, до пуття), говорити з апломбом, говорити здалека (здалеку), говорити навмання, говорити натяками (манівцями, манівцем, наздогад), перекидатися (перемовлятися) словом (словами).*

Досить численною в трьох мовах є фразеосемантична група зі значенням «говорити щиро, відверто, казати правду»:

– в новогрецькій мові: *(γιά) νά πούμε τήν αλήθεια, από λελέ και τρελελέ μαθαίνεις την αλήθεια, δίνω αληθινή ομιλία, η αλήθεια θα αναλάβει, η αλήθεια κι'αναλήθεια, λέω τα σύκα σύκα και τη σκάφη σκάφη, το παιδί είναι το στόμα της αλήθειας, το ψέμα έχει κοντά ποδάρια, του τα είπα αβερτά,*

– в англійській мові: *not to mince (without mincing) matters (one's words, not to mince the matter, without mincing the matter), not to put too fine an edge upon, tell smb. his own, (as) open as the day;*

– в українській мові: *говорити прямо (без зайвої балаканини, руба), говорити у вічі (в живі очі), закидати слово, правду кажучи у вічі.*

© Жарікова Ю. В. [Жарикова Ю. В.], y.zharikova@mdu.in.ua

Семантичні та аксіологічні особливості фразеологічної мікросистеми «Мовлення» (на матеріалі новогрецької, англійської та української мов) [Семантические и аксиологические особенности фразеологической микросистемы «Речь» (на материале новогреческого, английского и украинского языков)]

(Українською / На укр. яз.)

Серед фразеологізмів фразеосемантичної підгрупи із загальним значенням «згода, розуміння» можна виділити:

- у новогрецькій мові: *βρίσκω κοινή γλώσσα με κάποιον, γεια στο στόμα σου, δίδω την άδεια, είμαι αιχμάλωτος του λόγου που έδωκα,*
- в англійській мові: *hand smb. a bouquet, keep a civil tongue, keep one's word, find common ground, sigh on the dotted line,*
- в українській мові: з *півслова* (розуміти, схоплювати), *знаходити спільну мову, покладатися на слово.*

Отже, кількість ФО в англійській і українській мовах однакова, трохи меншою є кількість одиниць у новогрецькій. Слід відзначити, що загалом кількість фразеологізмів з позитивним оцінним значенням є меншою порівняно з групою на позначення мовлення з негативним оцінним компонентом.

До групи з нейтральним оцінним компонентом фразеологічного значення належать ФО, у позначенні яких відсутнє яскраво виражене схвалення або засудження.

Група ФО нейтральної оцінки є найменш представленою у досліджуваних мовах. У новогрецькій мові до цієї групи входять: 33 ФО – 22 %, в англійській мові 18 ФО, що складає 13,6 % від загального числа відібраних для дослідження фразеологізмів, в українській мові – це 39 ФО (19,5 %).

До фразеосемантичної групи з загальним значенням «Відсутність інтересу» належать такі ФО:

- у новогрецькій мові: *αέρα κοπανίζω (κοπανάω, δέρνω, τσακίζω, χαβανίζω), άλλα άντ' (ή των) άλλων, άλλος το μακρύ του κι άλλος το κοντό του, άρες μάρες κουκουάρες (κουταμάρες), αυτά τ'ακούω βερεσέ, δεν αζίζι τον κόπο να μιλήσω για κάτι, εγώ μιλάω, εγώ τ'ακούω, κολοκύθια με τη ρίγανη, λέω άνω ποταμών, λέω στον άμπακα, μιλώ στο βροντό, ομιλώ περί ανέμων και υδάτων,*
- в англійській мові: *a talking shop, keep after/at (someone), keep harping on (something), fall on stony ground, throw words around, wooden language,*
- в українській мові: *говорити пусто, завести (правити, торочити) своє, зайва балаканина, не обмовитися ні єдиним словом, переливати з пустого в порожнє, пускати (пустити) мимо вух (з вуха в вуха), пуста (порожня) балаканина, пустий звук, пусті розмови, шкода ї мови (ї казати).*

Доцільно до цієї категорії включити й групу «Інформованість», адже вважаємо, що якісний набір цих нейтральних елементів регулюється ситуаційно-

тематичними умовами мовлення:

– у новогрецькій мові: *η αβάσιστη είδηση, η είδησις αμφιβόλου όλου προελεύσεως.*

– в англійській мові: *be news to smb., be on fishing, be on smb's, bits and pieces, get a line on smb, get a piece of information from the horse's, hear smth. through the grapevine, keep (someone) posted, keep one's ear to the ground, nail one's colours to the mast, take air,*

– в українській мові: *відібрало (віднімає, відняло) мову (річ), з перших уст почути.*

Отже, фразеосемантична мікросистема «Мовлення» характеризується розгалуженою семантичною структурою. Фразеологізми, що входять до складу цієї мікросистеми, мають диференційні ознаки, між якими можна встановити певну ієрархічну залежність. На підставі диференційних ознак фразеологізми, що утворюють мікросистему «Мовлення», поділяються на певні фразеосемантичні групи, а саме: 1) з негативним оцінним значенням: «Критика, образа, насмішка», «Неправда, наклеп, чутки», «Заперечення, відмова», «Балакучість», «Недоброзичливе побажання»; 2) з позитивним оцінним значенням: «Приємна бесіда, проста розмова», «Говорити щиро, відверто, казати правду», «Згода, розуміння»; 3) з нейтральним значенням: «Відсутність інтересу», «Інформованість».

Перспективи подальших досліджень. У світлі останніх досліджень у рамках когнітивної фразеології видається перспективним вивчення фреймової структури фразеологічного значення. Як зазначає М. Ф. Алефіренко, «зміст фразеологічного фрейму є композиційним: він складається із знання периферійних змістів фразеологічних компонентів, що репрезентують відповідні субконцепти у структурі фрейму» [Алефіренко 2008, с. 85]. На наш погляд, цьому має передувати саме аналіз окремих фразеологічних мікросистем та поділ їх на фразеосемантичні групи, завдяки чому спрощується процес побудови фреймових моделей. Така розгалужена мікросистема, як «Мовлення», посідає центральне місце під час такого аналізу.

Література:

1. Алефіренко, Н. Ф. *Фразеология и когнитивистика в аспекте лингвистического постмодернизма* (Белгород, Изд-во БелГУ, 2008), 152.
2. Арсентьева, Е. Ф. *Сопоставительный анализ фразеологических единиц* (Казань, Изд-во Казанского ун-та, 1989), 125.

3. Голубовська, І. О. “Універсальні та національно-специфічні константи мовної свідомості в дзеркалі паремій: лінгвокультурологічний підхід”. *Одеський лінгвістичний вісник*. Випуск 9 (3) (2017): 7-13.

Список джерел ілюстративного матеріалу:

4. Баранцев, К. Т. *Англо-український фразеологічний словник* (Київ, Знання, 2005), 1056.
5. Білоноженко, В. М. & Гнатюк, І. С. & Дядчук, В. В. *Словник фразеологізмів української мови* (Київ, Наук. думка, 2008).
6. Широков, В. А. *Словники України – інтегрована лексикографічна система [Електронний ресурс]* (Київ, НАН України, Укр. мовно-інформаційний фонд, 2001), 1 електрон. опт. диск (CDR).
7. Βλαχόπουλος, Σ. *Λεξικό των ιδιωτισμών της Νέας Ελληνικής* (Αθήνα, Κλειδάριθμος, 2007), 384.
8. Μπαμπινιώτης, Γ. *Λεξικό της Νέας Ελληνικής Γλώσσας. Ε΄ έκδοση* (Αθήνα, Κέντρο λεξικολογίας, 2019), 2318.
9. Τριανταφυλλίδης, Μ. *Λεξικό της κοινής νεοελληνικής*. Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης (1998), <https://www.greek-language.gr>

References:

1. Alefirenko, N. F. *Frazeologija i kognitivistika v aspekte lingvisticheskogo postmodernizma [Phraseology and cognitive science in the aspect of linguistic postmodernism]* (Belgorod, Izd-vo BelGU, 2008), 152 (In Russ.)
2. Arsent'eva, E. F. *Sopostavitel'nyj analiz frazeologicheskikh edinic [Comparative analysis of phraseological units]* (Kazan', Izd-vo Kazanskogo un-ta, 1989), 125 (In Russ.)
3. Golubovs'ka, I. O. “Universal'ni ta nacional'no-specificichni konstanti movnoï svidomosti v dzerkali paremiij: lingvokul'turologichnij pidhid” [Universal and National-specific Constants of Lingual Consciousness in the Mirror of Proverbs and Sayings: linguocultural approach]. *Odes'kij lingvistichnij visnik Vipusk 9 (3) (2017): 7-13* (In Ukr.)
4. Barancev, K. T. *Anglo-ukraïns'kij frazeologichnij slovnik [English-Ukrainian phraseological dictionary]* (Kiiv, Znannja, 2005), 1056 (In Ukr.)
5. Bilonozhenko, V. M., Hnatiuk, I. S., Dyatchuk, V. V. *Slovnnyk frazeolohizmiv ukraïnskoi movy [Dictionary of phraseology of the Ukrainian language]* (Kyiv, Naukova dumka, 2008) (In Ukr.).
6. Shirokov, V. A. *Slovniki Ukraïni – integrovana leksykografichna sistema [Elektronnij resurs] [Dictionaries of Ukraine – an integrated lexicographic system]* (Kyïv, NAN Ukraïni, Ukr. movno-informacijnij fond, 2001), 1 elektron. opt. disk (CDR) (In Ukr.)
7. Βλαχόπουλος, Σ. *Λεξικό των ιδιωτισμών της Νέας Ελληνικής* (Αθήνα, Κλειδάριθμος, 2007), 384.
8. Μπαμπινιώτης, Γ. *Λεξικό της Νέας Ελληνικής Γλώσσας. Ε΄ έκδοση* (Αθήνα, Κέντρο λεξικολογίας, 2019), 2318.
9. Τριανταφυλλίδης, Μ. *Λεξικό της κοινής νεοελληνικής*. Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης (1998), <https://www.greek-language.gr>

© Zharikova Yu. V. [Zharikova Ju. V.], y.zharikova@mdu.in.ua

Semantic and Axiological Peculiarities of the «Speech» Phraseological Microsystem (based on Modern Greek, English and Ukrainian) [Semantychni ta aksiologichni osoblyvosti frazeologichnoi' mikrosystemy «Movlennja» (na materiali novogrec'koi', angljns'koi' ta ukrai'ns'koi' mov)]
(in Ukrainian)